

ПРИЛОЖЕНИЕ НА НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК В СЕДМИ КЛАС

Веселина Георгиева Тонева

Средно училище „Константин Константинов“ – Сливен

Резюме. Статията предлага едно възможно решение за интегриране на новите технологии в обучението по български език и литература в VII клас и за прилагане на интердисциплинарния подход в уроците за преговор и обобщение. Представя алтернатива на традиционните методи за преподаване, репродуциране, преговор и обобщение чрез упражнения, предложени в учебници и учебни помагала. Очертава ролята на учителя като модератор и фасилитатор.

Keywords: digital technologies; education; linguistic competences; digital competences

През последните години в живота на човека навлизат все повече и по-модерни технологии, които, от една страна, улесняват бита му, но от друга – го лишават от напълно необходими за тялото и духа потребности: от движение, от физическа активност, от реално, живо общуване с другите и с природата, от развитие на въображението, сетивата, словото, емоциите... Независимо от това обаче медийната грамотност се смята за ключово умение в референтната рамка за учене през целия живот, наред с езиковите и математическите умения.

Учените алармират, че децата от 6- до 16-годишна възраст прекарват средно по 6 часа дневно пред всякакви екрани. Че „новите родители“ (над 21-годишните) посвещават над 20 000 часа на телевизионни предавания, над 10 000 часа – на компютърни игри; над 1000 часа – на мобилните комуникации; изпращат и получават над 200 000 SMS; в същото време прекарват под 5000 часа в четене на книги. Тази хегемония на новите технологии в живота на съвременните възрастни се отразява и на формирането на мисленето, световъзприемането и цялостното личностно развитие на децата. Те навлизат в твърде ранна възраст в дигиталния свят, започват да използват различни устройства на 3 – 4-годишна възраст. Допитване на ООН до родители от цял свят показва, че преобладаващото мнозинство родители, включително и от страните в Африка, смятат, че детето трябва да седне пред компютъра на 5-го-

дишна възраст. Умението за работа с компютър вече е абсолютна необходимост за почти всяко работно място. А ранният опит е в основата на добрата дигитална компетентност и умението на детето да се грижи за собствената си безопасност в интернет. От друга страна, според голяма част от психолозите за децата в училищна възраст „преяждането“ с новите технологии често води до апатия към учебния процес. Проблемът е сериозен, защото поражда агресия и конфликти. Но това е проблем не на децата, а на възрастните!

Ясно е, че новото, Z-поколение деца имат визуално-кинетичен стил на учене, бърза мисъл; ученето им се характеризира с многобройност на задачите и каналите за получаване на информация. Ако пред децата от това поколение застане учител, за когото новите технологии представляват непреодолима бариера, който предпочита да преподава, а не да направлява и да подпомага децата от дигиталната ера в процеса им на учене, резултатите няма как да бъдат високи нито в количествен, нито в качествен аспект.

Без да се претендира за особена компетентност в областта на новите технологии, но с амбицията да се постигне баланс между модерното, интересно в ежедневието на учениците и необходимото според учебната програма по български език и литература в VII клас и ДООИ, беше създаден малък проект за интерактивен урок за преговор и обобщение по български език, който успешно се прилага вече в няколко поредни випуска VII клас.

Защо именно в VII клас?

Първо, защото през първите седем години от училищното обучение децата получават, по изискванията на учебната програма по български език и литература, базисни компетентности по роден език, овладели са в добра степен правописната, граматичната, пунктуационната и лексикалната норма и ги прилагат в практиката. От своя страна, учебната програма по информационни технологии им е осигурила достатъчни дигитални компетентности.

Второ, за всички учители по български език и литература и по математика в прогимназиалния етап от основното образование е известно, че включените в учебната програма за VII клас теми трябва да бъдат преподадени, упражнения, затвърдени и обобщени до датите на НВО, които през последните години са между 18 и 23 май. След тези дати остават още около три учебни седмици, в които учителите полагат неимоверни усилия да задържат вниманието на учениците, ако все пак са успели да ги задържат в час.

Именно тези последни учебни седмици са предназначени за работа по проекта, за реализирането на който е необходимо активното използване на новите технологии. Проектът е озаглавен „Ловци на грешки“. Целта е учениците да актуализират и да систематизират своите езикови компетентности (фонетични, граматични, пунктуационни и др. правила), да откриват по афиши и съобщения, по табели, надписи, рекламни брошури, поставени на публични места, допуснати от авторите им езикови грешки; да си припомнят и да формулират

нарушеното езиково правило; със средствата на новите технологии да заснемат съответния надпис; да подготвят и представят пред публика от свои връстници презентация по проекта; да работят в екип. Включените в подобен проект ученици стават по-наблюдателни не само към чуждата, но и към собствената си писмена и устна реч, стремят се да не допускат грешки, знаейки, че „писаното остава“ и „говори“ за своя автор. Убеждават се, че модерните смарт- и айфони освен за сърфиране в социалните мрежи могат успешно да послужат и в обучението по български език. Познават ресурсите, които предлага Институтът за български език на официалния си сайт, както и телефоните за езикови справки.

Ето стъпка по стъпка планирането и реализацията на проекта „Ловци на грешки“.

1. Идеята за проекта, целта, средствата и стъпките за изпълнението му се споделят с класа.

2. Участието на учениците в работата по проекта е техен избор. Желаетелите трябва да уведомят родителите си и да вземат тяхното информирано съгласие чрез попълването на декларация.

3. Дава се възможност учениците да се разпределят в екипи минимум от 4 – 5 души (в паралелка от средно 25 ученици се получават 5 – 6 екипа), като се следват няколко условия: във всеки от екипите да има поне двама души с мобилни телефони с камера; поне един ученик с домашен компютър и интернет, като този ученик да може да работи с операционната програма PowerPoint за създаването на компютърни презентации.

4. Документира се: съставът на екипите; ролята на всеки от членовете във всеки екип (фотографи, изготвящи презентацията, езикови консултанти; говорители). Списъкът със състава на екипите се поставя на таблото в класната стая.

5. Определя се маршрут, по който да мине всеки от екипите (след като ден преди това са набелязани сравнително еднакви маршрути, изключвайки местата, на които се събират големи групи от хора и които не са безопасни за децата). Маршрутите също се записват на таблото.

6. Определят се, съвместно с членовете на екипите, оптималните срокове за извършване на дейностите: заснемане на надписите с допуснатите грешки – минимум 10 на брой; задължително извършване на езикови справки в официалния Правопоисен речник на българския книжовен език (в книжно тяло или в електронен вариант) за всеки от надписите и формулиране на нарушеното езиково правило; изработване на компютърна презентация със заснетите материали, като всеки слайд с грешка да бъде следван от слайд с нарушеното правило; в края на презентацията трябва да има слайдове с извод за това кои езикови правила най-често се нарушават, познава ли съвременният българин в достатъчна степен своя книжовен език; слайд с предложение как може да се подобри езиковата култура на българите; в последния слайд да има информация за авторите на презентацията, източниците на информация (речници, справочници и др.), периода за работа по проекта.

7. Всеки от екипите изпраща на учителя презентацията си по електронната поща за предварителна проверка и рецензия.

8. Всеки от екипите получава от учителя по електронната поща рецензия и препоръки, придружени от компетентното мнение на учител по информационни технологии за качеството на презентацията.

9. Всеки от екипите има ангажимент да представи презентацията си от работата по проекта пред класа си и пред други гости в рамките на 10 минути.

10. Всеки от участниците в проекта получава оценка за извършената от него работа.

11. От получените презентации изготвяме електронна папка, която предаваме в училищния библиотечен фонд.

Винаги след провеждането на този малък изследователски проект се прави анкета с учениците, целта на която е да се установи дали този интерактивен метод на учене, преговаряне, обобщаване и прилагане на знанията по български език им допада; дали биха желали да стане елемент от работата по български език и литература през учебната година; какво мислят за проекта техните приятели и родители; какво е било отношението на гражданите към тях, докато са заснемали по улиците на града надписите с допуснати грешки, и т.н.

Дългогодишният опит като учител по български език и литература в прогимназиалната и в гимназиалната степен показва, че мисията на учителя е да създава подходяща среда в своята класна стая, където учениците да се чувстват спокойни, обичани, подкрепяни и насърчавани. Не е задължително тя да е непременно оборудвана с последните технологични постижения. В нея, както и в самия процес на обучение, трябва да има баланс между добрите български образователни традиции и модерността. Проектът „Ловци на грешки“, подходящ за ученици не само от седми клас, е доказано подходящ вариант за постигането на такъв баланс.

APPLICATION OF NEW TECHNOLOGIES IN BULGARIAN LANGUAGE EDUCATION AT 7TH GRADE

Abstract. The paper presents a solution for the integration of new technologies in the Bulgarian language education and training and for the application of an interdisciplinary approach in summary lessons. It offers an alternative to the traditional methods of teaching, reproducing, reviewing and summarising and outlines the role of the teacher as a moderator and facilitator.

✉ **Ms. Veselina Toneva**

“Konstantin Konstantinov” Secondary School
Sliven, Bulgaria

E-mail: vesi_toneva@abv.bg